

Az elmúlt öt évben a szója hozam-ingadozása volt a legalacsonyabb a tavaszi vetésű fővönvények között

Szökés a szokásból: a szója jövője Magyarországon

Nem kizárólag az utolsó árakat, hanem a többéves átlagot érdemes figyelni: a stratégiai döntés vezethet eredményre

Ezekben a hetekben a szántóföldi szektor egy fő kérdése az: mit vessünk tavasszal? A kukorica kockázatos, napraforgóból nagy termést várnak az európai előrejelzések. Marad például a szója, ami indokolatlanul marad hátul a mérlegelés során, mert az utóbbi 5 év átlagát megfigyelve ez egy stabilabb, jövedelmezőbb és piacképes növény. Miért érdemes számolni vele idén is?

Amikor a szója volt a megmentő

Bene Zoltán, a Karintia Kft. cégvezetője szerint a szója körüli viták nem önmagukról a hektárokról szólnak. Hanem arról, hogy a magyar növénytermesztés képes-e stratégiai alapon gondolkodni, vagy továbbra is pillanatnyi impulzusokra reagálva alakítja a vetésszerkezetét. Úgy fogalmazott: a „szökés a szokásból” nem mást jelent, mint kilépést abból a reflexből, hogy mindig az aktuálisan legjobbnak tűnő növény irányába induljunk el. És itt a hangsúly az aktuálisra helyeződik. Emlékeztetett: 2024-ben a szójatermesztők 100 ezer hektár fölé növelték a vetésterületet Magyarországon. Ez nemcsak a termelők számára volt po-

zitív visszajelzés, hanem a takarmánykeverők számára is, hiszen – exportmennységgel nem számolva – hirtelen a belföldi igény közel fele hazai termelésből származhatott. Ez azért különösen fontos, mert köztudott, hogy Magyarországon szójából alapvetően csak töredékét állítjuk elő a szükségletnek. Európai szinten még ennél is rosszabb a helyzet: a huszonhét tagállamban mintegy 3 millió tonna szója terem, miközben a felhasználási igény közel 35 millió tonna.

A szója iránti lelkesedés szerint nem véletlenül erősödött fel az elmúlt években. Emlékeztetett arra, hogy a 2022-es, rendkívül aszályos évben a szója bizonyított, 2023-ban pedig számos gazdaságban ez volt az a nö-

vény, amely „megmentette az évet”. Termelői visszajelzések alapján sokan úgy tekintettek rá, mint egyfajta biztos pontra a bizonytalan környezetben. Bene Zoltán ezt az időszakot nevezte „a boldogság titka” korszakának, amikor a szója egyszerre adott terméshibát, takarékoskosságot és elfogadható jövedelmezőséget.

Impulzív döntések helyett stratégiai szemlélet kell

A helyzet azonban 2024–2025-ben megváltozott. Elmondása szerint részben a napraforgó magasabb piaci ára sok gazdát eltérített a szójától. Úgy fogalmazott: a napraforgó „letaszította a trónról” a szóját, de szerint ez a kép csalóka. A Karintia Kft. számításai

Igazán jó döntést stratégiai alapon, több év termésadatainak elemzésével lehet hozni (fotók: Horizont Média)

alapján 2022–23-ban országos átlagban a tavaszi kultúrák közül a szója a jövedelemtermelő képesség tekintetében a dobogó első fokán állt. Vagyis volt olyan időszak, amikor nemcsak alternatíva, hanem e tekintetben húzó növény volt.

A visszaesés azonban kézzelfoghatóvá vált: 2025-ben mintegy 79 300 hektáron vetettek szóját Magyarországon, ami közel 29 százalékos csökkenést jelentett a rekordévhez képest. Bene Zoltán szerint ez a sajnálatos példája annak, amikor a gazdák egyszerre indulnak el egy irányba. A napraforgó irányába történő tömeges elmozdulás közben sokan megfélemeztek a szója korábbi jövedelemtermelő-képességéről, alacsonyabb inputigényéről, elővetemény-hatásáról és arról, hogy mekkora kereslet mutatkozik rá. A cégvezető szerint a gazdálkodás egyik alapvető szabálya, hogy nem szabad a rövid távú, aktuális impulzusokra túl nagy hangsúlyt helyezni. – *Nem vezet eredményre a mezőgazdaságban, ha mindig csak az utóbbi szezon eredményeit, jövedelmességét, árait vesszük alapul, mert ezzel lényegében egy holnapi versenyt szeretnénk tegnap megnyerni. A stabil, tartósan nyereséges gazdálkodás egyik sarokköve a stratégiai ívű szemlélet* – fogalmaz.

Stratégia, az árvezérelt döntések helyett

A döntések hátterében szerintem elsősorban az árkülönbség állt. A napraforgó és a szója termelési költségei közel azonosak, a termésátlagok között is mindössze 10 százalékos körüli különbség mutatkozott a napraforgó javára 2025-ben. A valódi eltérés az egységárban jelent meg, ami jelentősen javította a napraforgó jövedelmezőségét. Ugyanakkor hangsúlyozta: a világpiaci árakra a gazdáknak nincs ráhatásuk. Az árakat nagyrészt a Fekete-tenger térségének, elsősorban Románia és Bulgária időjárása, termelése, feldolgozása befolyásolta, ahol az elmúlt két száraz év felhajtotta a napraforgó árát.

Bene Zoltán szerint veszélyes, ha egy gazdaság a jövőjét olyan paramé-

terre alapozza, melyre nem igen van ráhatása, vagyis, hogy ez a magas ár tartósan fennmarad. Úgy fogalmazott: „ingoványos talajra állunk”, ha a vetésterületet egy olyan tényezőhöz kötjük, amely felett nincs kontrollunk. Közben a gazdák stabilitást keresnek, szerinte éppen a szója az a növény, amely ezt a stabilitást jobban biztosítja. Az elmúlt öt év adatai alapján számításai szerint a szója hozamingadozása országos átlagban 18,5 százalék volt, míg a napraforgóé 19,4 százalék, a kukoricaé pedig meghaladta a 30 százalékos értéket. Vagyis a szója termése kevésbé ingadozik, jobban „simítja ki” az időjárási szélsőségeket.

A cégvezető ezért különösen veszélyesnek tartja, amikor a szóját „vágóhídra viszik”, vagyis kiveszik a vetésforgóból. Szerinte stratégiai gondolkodás nélkül kockázatos dönteni: nem egyetlen év alapján kell növényt választani, hanem többéves átlagok, tapasztalatok és stabilitás alapján. Emlegetett arra is, hogy voltak olyan évek, amikor kifejezetten a szója mentette meg a gazdaságok eredményét.

A 2025-ös év kapcsán Bene Zoltán hangsúlyozta, hogy a szója jövedelmezősége nem volt kielégítő. Országos átlagban a 2,1 tonna terméssel a fedezeti pont köré vagy akár alá kerültünk. Sok esetben a nyereségesség feltétele a termeléshez kötött szemes fehérjetámogatás segítségével valósult meg. Ez becsléseink szerint 0,4–0,5 tonna termésátlag emelkedéssel egyenértéket jelent. Ugyanakkor szerintem ez nem feltétlenül a szója „kudarca”. Meg kell vizsgálni, min múlik a jövedelemtermelő-képesség, van-e lehetőségünk segíteni a gazdáknak, ezzel javítani a termelés feltételein.

A csapadékhiány kérdésére sajnós érdemi befolyásunk nincs. A másik jelentős tényezőre, a vetőmag minőségére viszont igen. 2025-ben szerintem kihívásokkal küszködtek a gazdák, a csírázóképeség és a csírázási erély tekintetében, amit egy hűvös tavasz tovább súlyosbított. Ennek következménye lett a vontatott, hiányos kelés,

a gyomosodás, és végül az elégtelen termés. Ez tehát sajnos közvetlenül rontotta az eredményességet. A vetőmag minőségében – hangsúlyozta – nem szabad kompromisszumot kötni, ez az egyik legfontosabb befolyásolható tényező. A Karintia szerint nem leváltani kell a szóját, hanem alkalmazkodóképesebbé tenni. A szója termesztését nehezítő problémákat megvizsgálva, azokra megfelelő választ adva, a szója eredményesebb termesztését támogató innovatív, szakmai programot indítottunk.

A jövőt nem jósolni kell, hanem alakítani

A piac kapcsán Bene Zoltán egyértelművé tette: szójából Európában és Magyarországon is óriási a hiány. A kihívás tehát nem a globális kereslet hiánya, hanem az, hogy mikroszinten – logisztikában, átvételben, integrációban – is működjön a rendszer. Úgy fogalmazott: ma már nem elég vetőmagot értékesíteni és termesztési tanácsot adni, az értékesítésben is segítséget kell nyújtani a gazdáknak.

A beszélgetés végén arra is felhívta a figyelmet, hogy miközben napraforgóból Kelet-Európában a termelés növekedésére számítanak, szójából továbbra is jelentős hiány van. Magyarország az EU-27-es piacán napraforgóból az élmezőnyben van, szójából a termés tekintetében csak a hetedik hely környékén áll.

Összegzésként Bene Zoltán úgy fogalmazott: az egyre kiszámíthatatlannabb jövőt kevésbé jósolni kell, mint inkább alakítani. A Karintia több mint egy évtizede azon dolgozik, hogy növekedjen a szója termesztése Magyarországon, ezt a törekvésünket a fent említett termesztést támogató programunk is támogatja. Amennyiben a gazdák nem csupán az árakkal sodródhatnak, hanem a hosszú távú gondolkodást előtérbe helyezve hozzák meg döntéseiket, akkor a szója továbbra is indokolt része maradhat a hazai vetésszerkezetnek.

Kohout Zoltán